

پیامدهای اجتماعی تک فرزندی از منظر آیات و روایات

نگارنده:

سمانه مرادی شاه قاسمی

سطح دو ، مدرسه علمیه حضرت آمنه (س)

پست الکترونیکی : moradialiireza@gmail.com

الف

چکیده

موضوع پژوهش حاضر تحقیق و بررسی پیامدهای تک فرزندی از منظر آیات و روایات است . و هدف پژوهش بررسی پیامدهای اجتماعی تک فرزندی می باشد . که این مساله را از جهت فرهنگی و سیاسی و اقتصادی و مذهبی و.. مورد بررسی قرار می دهد. و در انجام تحقیق از روش کتابخانه ای استفاده شده است . که با توجه به تحقیقاتی که صورت گرفته است تک فرزندی دارای پیامدهای فراوان و غیر قابل جبران اقتصادی ، سیاسی ، جمعیتی و فرهنگی و مذهبی می باشد و کشور را با آسیب ها و مشکلات فراوانی مواجه می کند مشکلاتی همچون پیری جمعیت ، فروپاشی خانواده ، به هم خوردن تعادل جنسیتی ، کاهش روابط اجتماعی ، بحران سالمندی ، کاهش جمعیت فعال و نخبه ، تضعیف قدرت و اقتدار کشور ، کاهش نیروی نظامی و امنیتی ، و عدم توسعه اقتصادی و ... را به دنبال دارد و اگر تک فرزندی در جامعه ای رشد و گسترش یابد لطمه بزرگی بر پیکره آن وارد می کند و موجب ضعف و انحطاط آن جامعه می شود .

کلید واژه : اجتماعی ، تک فرزندی ، پیامد

مقدمه

خانواده بزرگترین و مهم ترین نهاد جامعه است. که در جوامع صنعتی به لحاظ ساختار تغییرات زیادی کرده است . و از شکل گسترده به شکل هسته ای تبدیل شده است . و امروزه اعضای خانوار به سه یا چهار نفر کاهش یافته است . و عوامل گوناگونی موجب گردیده تا والدین تمایل کمتری به داشتن بیش از یک فرزند داشته باشند و به عبارتی دیگر پدیده تک فرزندی نسبت به گذشته رواج بیشتری یابد تک فرزندی یا به طور کلی عدم فرزند اوری از گسترش خانواده ها می کاهد و این امر موجب تغییر شکل الگوی خانواده و از بین رفتن انسجام خانواده می شود و لطمه بزرگی بر پیکره جامعه وارد می کند . و افراد همچون ماشین فقط و فقط به خود فکر می کنند و پیامد آن ورود افراد منزوی و افسرده به جامعه است . و موجب به وجود آمدن جامعه سرد و سرخورده می شود و مشکلات عدیده جمعیتی و اقتصادی و فرهنگی ... در جامعه بدنبال خواهد داشت . لذا در این پژوهش سعی می شود پیامدهای این پدیده بیان شود تا مورد استفاده مردم و مسئولین قرار گرفته شود و قبل از اینکه این پدیده منجر به انحطاط و شکست جامعه شود برای حل این مشکل چاره ای اندیشیده شود در طول تاریخ همواره روش تک فرزندی غیر عادی ارزیابی شده است و نگاه غیر عادی به آن بوده و متأسفانه این فرهنگ غلط در جوامع اسلامی در حال گسترش می باشد در حالی که تک فرزندی پیامدها و مشکلات غیر قابل جبرانی را بدنبال خواهد داشت و استحکام و سلامت جوامع اسلامی را به خطر می اندازد و سرمایه های جامعه از بین می روند و موجب اقتصادی تک بعدی و مشکلات سیاسی و فرهنگی فراوانی می شود لذا در این مقاله سعی می شود تا پژوهشی در رابطه با پیامدهای اجتماعی تک فرزندی در حوزه سیاسی ، اقتصادی ، فرهنگی ، جمعیتی از منظر آیات و روایات صورت گیرد. تا مسئولان و مردم با آشنایی با این پیامدهای سهمگین آن جلوی این فرهنگ غلط را بگیرند. پژوهش های متعددی در زمینه فرزندآوری و تک فرزندی نوشته شده است .

1- کاهش جمعیت ضربه ای سهمگین بر پیکره مسلمین اثر محمد حسین حسینی طهرانی به صورت کلی به مساله کاهش جمعیت که یکی از عوامل آن تک فرزندی است پرداخته است و در آن مساله کنترل جمعیت از دیدگاه قرآن و اسلام مورد تحلیل قرار گرفته است.

3- پیامدهای اقتصادی تک فرزندی از منظر آیات و روایات چیست ؟

4- پیامدهای سیاسی تک فرزندی از منظر آیات و روایات چیست ؟

هدف این پژوهش به دست آوردن پیامدهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و... تک فرزندی از منظر آیات و روایات تا در جامعه اسلامی مورد استفاده قرار گیرد. و در این تحقیق از روش کتابخانه ای استفاده شده است .

1. مفهوم شناسی

اجتماعی : اجتماعی در لغت به معنی منسوب به اجتماع ، همگانی و عمومی است .1

و در اصطلاح اجتماعی مقابل فردی است و به کاری که به اجتماع و همگان بستگی داشته باشد می گویند . آنچه مربوط به گروهی باشد که با هم زندگی می کنند مانند موسسات فرهنگی ، اقتصادی و سیاسی و مانند آنها است .

تک فرزندی : از دو واژه تک و فرزندی تشکیل شده است که تک در لغت به معنی اندک و قلیل و کم است و فرزند در لغت به معنی نسل است و پسر و دختر هر دو را گویند .2

تک فرزندی در اصطلاح پدیده ای است که طی آن خانواده ها (مرد و زن) میزان باروری خود را به حداقل تولید نسل و داشتن یک فرزند پایین می آورند. و به داشتن تنها یک فرزند اکتفا می کنند و این فرزند خواهر و برادری ندارد .

پیامد : پیامد در لغت به معنی اثار و عواقب می باشد . 3

و پیامد در اصطلاح حالت یا پدیده ای است که ممکن است در نتیجه تحقق یک فرایند یا اقدام برای جامعه یا سازمان یا وضعیت فرد رخ دهد و آثار متفاوتی را به دنبال داشته باشد .

1- معین ، لغت نامه معین ، باب حرف اِ

2- دهخدا ، لغت نامه دهخدا، باب حرف ت

3- www.vajehyab.com

پدیده تک فرزندی که امروزه در جوامع اسلامی خصوصاً کشور ایران در حال گسترش می باشد پیامدهای فراوان و غیر قابل جبرانی را از جنبه های مختلف بدنبال دارد . که در این مقاله سعی بر این است که پیامدهای اجتماعی آن را تحت چهار عنوان کلی به صورت مختصر بیان کنیم .

2. پیامدهای جمعیتی

2-1 پیری جمعیت

از عوارض تک فرزندی ، پیری نسل کشورها است ؛ چون تعداد نوزادان کاهش یافته ، به دنبال آن ، تعداد نوجوانان و جوانان کم خواهد شد و جامعه آینده شامل جوانانی کم در برابر عده زیاد مردان و زنان پیر و کهن سال خواهد بود . این مشکلی است که امروز دامن گیر برخی از کشورهای اروپایی همچون : فرانسه ، انگلستان ، ایتالیا و ... شده است.

کشورهای غربی با معضلات زیادی مواجه شده اند که یکی از آنها کمبود جمعیت و پیری کشور است. کشورهای پیر فاقد تحرک ، پویایی ، خلاقیت ، ابتکار و شادابی هستند و دچار رکود ، جمود ، ایستایی و یکنواختی می گردند . 1

برابر اعلام رسمی سازمان ملل ، جمعیت ایران اگر روند فعلی را طی کند در هشتاد سال آینده یعنی در سال 1470 ش ، به 31 میلیون نفر کاهش می یابد که 47 درصد آن را افراد بالای شصت سال تشکیل می دهد. 2

1. <https://www.ziaossalehin.ir>

2. فولادی ، کاهش جمعیت آخرین راهبرد غرب ، ص 109

2-2 به هم خوردن تعادل جنسیتی

فرهنگ جوامع نسبت به جنسیت متفاوت است. در برخی جوامع و فرهنگ ها گرایش بسیاری به فرزند پسر وجود دارد که می توان این نوع تفکر را آشکارا در دوران جاهلیت دریافت کرد. در برخی جوامع دیگر، گرایش ویژه ای به جنسیت فرزند وجود ندارد و صرف فرزند داشتن اهمیت دارد.

گرچه دین اسلام تبعیض جنسیتی مردم درباره فرزندان را نکوهش و از آن نهی کرده است و تمام انسان ها را دارای یک قدرت برای رسیدن به کمال می داند ، شوربختانه تفکر تبعیض جنسیتی در برخی افراد جامعه و گرایش به جنس خاص هم چنان وجود دارد .

افرادی که اقدام به تک فرزندی می کنند ، اصولا به دنبال فرزندی هستند که بتواند تمام خواسته های آنها را که با چند فرزند حاصل می شود محقق کند ، از این رو باتوجه با پیشرفت علوم پزشکی به خصوص در این زمینه ، شرایط را برای تولد فرزندی با جنس مورد علاقه ، که اصولا پسر بودن فرزند می باشد فراهم می کند. بنابراین، در آینده با مشکل عدم تعادل جنسیتی در جامعه روبرو می شویم و در زمینه های مختلف دچار کمبود نیروی انسانی برای ازدواج و برخی مشاغل که حضور زنان را می طلبد خواهیم شد 1

2-3 کاهش جمعیت نخبه

از اصلی ترین پایه های پیشرفت و توسعه کشور ، نیروی انسانی است. کشوری که با پیری جمعیت روبرو شود، خود به خود جمعیت جوان و نخبه آن دچار آسیب می شود و این کشور مهم ترین برگ برنده خود را در توسعه از دست خواهد داد.

همانطوری که بسیاری از کشورهای پیشرفت این جمعیت نخبگانی را با مغزهای متفکر جوانان کشورهای جهان سوم جبران می کنند .

1. دژبر ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، ص 119

2-4 بحران سالمندی

یکی از مسایل چالش برانگیز در خانواده های تک فرزند، تحمل بار نگهداری والدین سالمند و به دوش کشیدن زحمات بیماری آنها از یک سو و سنگینی هزینه های درمانی والدین از سوی دیگر است که موجب می شود سرانجام والدین را به خانه های سالمندان بسپارند ، یا دولت ، هزینه های نگهداری درمان آنها را بر عهده گیرد و یا باید یگانه فرزند خانواده ، به تنهایی تمام این هزینه ها و زحمات را متحمل شود. 1

2-5 کمبود نیروی افتخار آمیز

نیروی نخبه از جمعیت کثیر بدست می آید که با رواج تک فرزندی از این نیروی افتخار آمیز و فعال در عرصه های مختلف کاسته خواهد شد که عبارت اند از :

الف : علمی و فرهنگی : از بعد علمی ، زمانی که جمعیت کاهش پیدا کند بسیاری از مراکز علمی و پژوهشی تعطیل خواهد شد. بنابراین نیروهای نخبه و قوی تر در این زمینه زاده نمی شوند و جمعیت علمی جامعه با کمبود نیرو مواجه می شود

ب: ورزشی و ملی : در زمینه ورزشی که جایگاه خاص خود را در عرصه های بین المللی دارد ، دچار کمبود نیرو و تعطیل شدن برخی مراکز خواهیم شد که این کمبود نیرو می تواند منجر به از بین رفتن برخی رشته های افتخار آمیز و از بین رفتن نیروی فعال در این زمینه شود .

ج: شکاف نسلی : از جمله عوارض کاهش جمعیت و تک فرزندی ، ایجاد شکاف نسلی بین افراد جامعه است .

جامعه سالمندان اگرچه به عنوان معلم و استاد تجربه می تواند در پیشبرد اهداف یک جامعه مفید باشد ، در این صورت تعداد مشاوران از مراجعان بیشتر می شود !

وقتی درصد افراد سالمند بالا برود ، به موازات آن علاقه به محافظه کاری بیشتر و نوعی وابستگی به سنت های اجتماعی پیدا می شود .

1. <http://payamesemnan.com>

پیدایی محافظه کاری و مقاومت در برابر تغییرات موجب درجا زدن و عقب ماندگی می شود. همچنین خطر پذیری در چنین سنی کاهش یافته ، با جامعه ای که در ابداع و پذیرش نوآوری و اصلاحات از خود مقاومت نشان دهد ، روبرو خواهیم شد .

همچنین سالمندان انتظارات خاص خود را دارند ، در حالی که نیروی جوان ، افزون بر این که نیز دارای سلیقه های متفاوت با سالمندان است ، تعداد فرزندان نیز خلقیاتی ویژه دارند که با ایجاد شکاف نسلی پدید خواهد آمد. 1

3. پیامدهای فرهنگی

3-1 کم شدن روابط اجتماعی

فضای زندگی خانوادگی توأم با فرصت های کافی برای روابط متقابل متنوع بوده، برای فرزندان الگوهای رفتاری و زمینه های تبادل تجارب و تمایلات و عواطف را بوجود آورده و از عوامل موثر در بهبود مهارت در روابط اجتماعی است. اما در خانواده های هسته ای و محدود و با فرزندان کم و به خصوص تک فرزند، برخورداری از فضای زندگی خانوادگی ممکن نیست. گرایش به انزوا، افسردگی، ضعف در برقراری ارتباط با همسالان، توجه بیش از حد به بازی های رایانه ای و انفرادی و ترس یا تنفر از حضور در گروه های اجتماعی از جمله خصوصیات تک فرزندهاست. محدودیت روابط اجتماعی در خانواده های تک فرزند می تواند دنیای روانی و اجتماعی افراد را محدود جلوه دهد و در این شرایط اگر مشکلی برای فرد بوجود آید ممکن است پیامدهای تهدیدکننده ای پدید آورد، زیرا فرد می ترسد با از دست دادن یک نقطه امید و اتکا نتواند به کنون دیگری چشم امید داشته باشد. همچنین وقتی روابط محدود است جزییات آن می تواند اشتغال ذهنی زیادی برای افراد ایجاد کند. 2

1. دژبرار ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، ص 121

3-2 فروپاشی خانواده ها

وارد شدن آسیب به تک فرزند مثل معلولیت یا مرگ وی می تواند بنیان خانواده را نابود کند و چنانچه در مواردی مشاهده هم شده است موجب عدم امکان ادامه حیات اجتماعی برای پدر و مادر شوند. در بسیاری موارد امکان فرزندآوری نیز برای پدر و مادر فراهم نیست و سرنوشت نامعلومی را برای آنها رقم می زند. «خانواده، به ویژه خانواده پر اولاد موجب تقویت و توسعه سجایای اخلاقی پدر و مادر و فرزندان می گردد و جامعه هم تبعاً از استحکام خانواده ها بهرمنند می شوند»¹.

3-3 تضعیف شبکه ارتباطی

خویشاوندی، تجربه و ادراک مستقیم روابط انسانی در قالب زندگی (خانوادگی) به شکل سنتی آن، احساس ناشی از داشتن خواهر یا برادر و در شبکه روابط خویشاوندی مثل عمو، عمه، دایی و خاله است که عامل پیوندها و ثبات عاطفی در روابط اجتماعی نخستین هستند. سیاست تک فرزندی می تواند تبعات مخرب عاطفی داشته و نسل برآمده از این خانواده ها به سمت انزوا و تنهایی سوق داده می شوند. به علاوه خانواده هایی با فرزندان بیشتر با نشاط تر هستند و در یک خانواده کامل که به مثابه یک سیستم است هر نسبتی اعم از برادر، خواهر، عمو، عمه، خاله و دایی در آن حضور دارند. بر اساس تحقیقات روان شناسان، رفتارهای پسری که خواهر دارد به هنجارتر از رفتارهای پسری است که خواهر ندارد.²

3-4 محرومیت از پاداش ها

در روایات، پاداش های بسیاری برای پدر و مادرانی قرار داده شده که اقدام به فرزندآوری می کنند. از جمله اینکه: فرزند صالح، گلی از گل های بهشت است.³

1- کتابی، جمعیت شناسی، ص 26

<https://www.hidoctor.ir-2>

3- کلینی، الکافی، ج 6، ص 3

زمانی که نعمت بهشتی در زندگی افراد زیاد شود در آخرت نیز این گل ها نشانه زیبایی هستند که هر چه این گل ها بیشتر باشند مسلماً بهشتی زیباتر برای والدین ایجاد خواهد شد .

3-5 کم شدن برکات

پیامبر اکرم (ص) می فرمایند : خانه ای که در آن کودک نیست برکت ندارد. ¹ این روایت تک فرزندی را نفی می کند زیرا خانواده تک فرزند، فقط در یک مقطع که تک فرزند آنها کودک است از برکات کودک بهرمنند می شوند و در غیر آن مقطع ، از این برکت محروم هستند و برکات کودک شامل حال آنها نمی شود.

3-6 احساس سرخوردگی والدین در اجتماع

انسان، نیازمند شکوفایی است تا به خود باوری برسد. از آنجایی که خداوند متعال قابلیت فرزندآوری را به مردان و زنان داده است اگر آنها به هر دلیلی از این قابلیت بهره مند نشوند، به نوعی احساس سرخوردگی کرده و به آرامشی که باید نمی رسند . و این موهبتی است که خداوند مهربان به همه بندگان عطا کرده است. امام سجاد (ع) می فرمایند : باید بدانی که فرزند از تو و ثمره وجود توست. ² بنابراین باید کسی را داشته باشی تا از ثمره وجودت به آن ببخشی و به آن افتخار کنی و این همان حس مفید بودن است. ³

3-7 کاهش صله رحم

در فرهنگ اسلام، اصالت خانوادگی، رفت و آمد بین فامیل و صله ارحام، اهمیت و ارزش فوق العاده ای دارد و آیات متعدد قرآنی و روایات فراوان توصیه به صله ارحام نموده اند. صله ارحام با کثرت فرزندان در یک خانواده و فامیل ارتباط مستقیم دارد و کاهش فرزندان به یک یا دو بچه ، موجب حذف تدریجی واژه های زیبای دایی، عمو، عمه و خاله در فرهنگ اسلامی ایرانی می شود .

1-متقی هندی، کنز العمال، ج 25، ص 444

2-رساله حقوق امام سجاد(ع)، حق فرزند

3-فولادی، کاهش جمعیت آخرین راهبرد غرب ، ص 141

پدر و مادرائی که یک یا دو فرزند دارند باید بدانند که در آینده ، نسلی تنها و منزوی از خود به یادگار خواهند گذاشت. و چنین بچه هایی با خاله و دایی و عمو و عمه خداحافظی می کنند و درک صحیحی از داشتن آنها ندارند 1

3-8 کاهش جمعیت شیعیان

یکی دیگر از اقدام های پنهانی استکبار علیه تشیع توصیه به افزایش جمعیت تکفیری ها ، هم زمان با کاهش جمعیت شیعیان است. در شرایطی که تمامی اقدامات کنترل (کاهش) جمعیت بر روی جمعیت ایران متمرکز بوده ، نتنها هیچ یک از کشورهای منطقه خلیج فارس و اقلیت های مذهبی در ایران به این توصیه ها عمل نمی کردند ، بلکه در جهت افزایش جمعیت خود توصیه ها و کمک های فراوانی را دریافت و به شدت تلاش می کردند . 2

عمده فعالیت آمریکا در مورد کنترل جمعیت ، بر روی محدود کردن جمعیت کشورهای جهان سوم و در کنار آن ، کشورهای اسلامی متمرکز است که از طریق صندوق جهانی پول و سازمان ملل متحد و سازمان های وابسته به آن صورت می گیرد. 3

از امور قابل توجه این است که سازمان هایی که در زمینه سیاست های جمعیتی (کنترل جمعیت) مشغول به فعالیت هستند در کنار فعالیت های مخصوص به خود به سیاستهای تنظیم جمعیت در کشورهای اسلامی نیز می پردازند . نقشه های کنترل جمعیت کشورهای اسلامی از سوی گروهی که در پشت این سازمان ها قرار دارند طرح ریزی می شود .

دخالتهای بیگانه در ترسیم و اجرای سیاست های کنترل جمعیت در کشورهای اسلامی به دو گونه (دخالت های مالی ، دخالت های فرهنگی) صورت می گیرد . 4

1-همان،ص108

2- همان، ص70

3- حسینی طهرانی، کاهش جمعیت ضربه ای سهمگین بر پیکر مسلمین،ص93

4-همان، ص95

در صورتی که کاهش جمعیت ایران که در حال حاضر مهم ترین مرکز شیعیان در جهان است ادامه پیدا کند ، در آینده نه چندان دور مکتب اهل بیت (ع) در منطقه خاورمیانه متزلزل خواهد شد . هدف اصلی وهابیت تکفیری به سرکردگی ، تبدیل نمودن جمعیت اکثریت شیعه به اقلیتی ضعیف در آینده است . 1

ایران یک قدرت شیعه در جهان قلمداد می شود که در سالیان گذشته در کنترل جمعیت و کاهش زاد و ولد رتبه برتر دنیا را کسب کرده و از طرف سازمان های جهانی تشویق شده است ! اکنون نیز نرخ رشد ایران کاهش پیدا کرد . در صورتی که جامعه شیعه ایران و دیگر شیعیان به تک فرزندی روی بیاورند به درصد جای گزینی جمعیت هم نخواهیم رسید . 2

در حالیکه کشور های اسلامی به سیاست کنترل جمعیت روی آور شده اند ، صهیونیست ها با حيله گری ، یهودیان و حتی غیر یهودیان کشورهای دیگر را با نام یهود به اسراییل می آورند تا جمعیت اسمی آن زیاد شده و مسلمانان فلسطین را در اقلیت قرار دهند . 3

4 . پیامدهای اقتصادی

4-1 کاهش تولید

نیروی کافی ، نقش مهمی در استخراج مواد اولیه و تبدیل آن به کالاهای مختلف دارد. در صورتی که نیروی کافی وجود نداشته باشد باید معادن و مراکز تولیدی را تعطیل کرد که منجر به کاهش تولید و رکود اقتصادی خواهد شد. برخی از جمعیت شناسان عامل جمعیت را بزرگترین عامل رشد و گسترش اقتصاد یک ملت می دانند، 4 زیرا در این حالت سطح فعالیت برای فرآوری و کالاسازی و میزان مصرف جامعه افزایش می یابد. افزایش تقاضا از کالاهای مصرفی به تولید کالاهای اقتصادی و سرمایه ای می انجامد و این در ساز و کارهای شتابنده. 1. فولادی ، کاهش جمعیت آخرین را هبرد غرب ، ص 71

2- دژبرار ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، ص 145

3- حسینی طهرانی ، کاهش جمعیت ضربه ای سهمگین بر پیکر مسلمین ، ص 114

4. تهرانی، جمعیت شناسی اقتصادی و اجتماعی و برنامه ریزی نیروی انسانی، ص 503

در کوتاه مدت و میان مدت و دراز مدت ، به گسترش اقتصادی می انجامد. با افزایش جمعیت جمعیت فعال افزایش می یابد که خود موجب پویایی در کیفیت و کمیت فراوری و تقاضا می شود. و از طرفی هزینه های همگانی و زیربنایی تولید را بر جامعه فعال بیشتر می کند و سنگینی بار آن بر جامعه کاهش می یابد.1

4- 2 عدم رشد و توسعه اقتصادی

مهم ترین نیاز برای توسعه اقتصادی ، وجود نیروهای جوان ، فعال و کارآمد است ، بنابراین کاهش زاد و ولد ، کاهش نیروی جوان و کارآمد را بدنبال دارد که خود مانعی برای رشد و توسعه اقتصادی خواهد بود . به طور مشخص می توان گفت که جمعیت در سن کار از سال 1390 روند کاهش خود را آغاز نموده است . با پایین آمدن نیروی کار ، چه بسا شاهد تعطیلی بسیاری از کارخانه ها باشیم و یا برای جلوگیری از این تعطیلی، مجبور به وارد کردن نیروهای مهاجر کارگر شویم که مضرات اقتصادی و یا حتی فرهنگی و اجتماعی آن فراوان است ؛ علاوه بر آن تولید داخلی رو به کاهش می گذرد و برای ما یحتاج معمولی ، نیازمند واردات خواهیم شد و ارز برای چیزهایی از کشور خارج خواهد شد که در حال حاضر به سادگی در کشور تولید و عرضه می شود.2 قسمت عمده سرمایه گذاری جدید از ازدیاد جمعیت نشئت می گیرد . کارخانه های بزرگ ، سدهای عظیم ، گسترش سطح کشت ، تحت تاثیر رشد جمعیت پدید می آیند . 3

4- 3 اقتصاد تک محصولی

در برخی کشورها شیوه اقتصاد تک محصولی رواج دارد که عامل رکود و ضعف اقتصاد است آسیب تک فرزندی در این زمینه چنین است که با تک فرزندی نیروی کار کاهش می یابد و نیروی کم در قسمت پر درآمد اقتصادی متراکم می شوند و با تولید تک محصولی یا محصولات محدود مواجه خواهیم شد.

1. دژبرار ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، ص 124

2. فولادی ، کاهش جمعیت آخرین راهبرد غرب ، ص 110

3. نادری ، کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام ، ص 42

فرانسوپرو، اقتصاد دان معروف فرانسوی ، جمعیت را در شمار انگیزه های بنیادی برای گسترش اقتصاد می داند . به عقیده او چهار سازه در گسترش اقتصاد نقش دارد:

- نیروی پویای مردم

-نیروی بهره گیری از اختراعات و روش های نو

-نیروی برتری جویی اقتصادی

-پویایی گروه های اجتماعی 1

بنابراین فشار و انبوهی جمعیت عامل اصلی کار و کوشش و فناوری است و برعکس، کندی جمعیت سبب ایستایی اقتصاد و رکود می شود.2

4-4 هزینه زیاد سالمندی

تک فرزندی از عوامل کاهش جمعیت و پیری جمعیت و افزایش تعداد مستمری بگیران می شود و این مساله فشار اقتصادی زیادی بر دولت وارد می کند زیرا وقتی تعداد مستمری بگیران زیاد می شود تعداد کسانی که بیمه پرداخت می کنند و مالیات می دهند کم می شود. همچنین مشکلات اقتصادی را نیز برای خانواده به وجود می آورد چون مسولیت مراقبت و نگهداری از والدین برعهده تک فرزند است. و یکی از پرهزینه ترین خدمات ، هزینه نگهداری از سالمندان است. این درحالی است که در خانواده های دارای چند فرزند هزینه نگهداری از والدین بین فرزندان تقسیم شده و فشار اقتصادی کم تری بر فرزند وارد می شود. هزینه خدمات سلامت یک سالمند از صندوق بیمه کشور، حدود ده تا پانزده برابر یک غیر سالمند است. 3 طبق برآورد گزارش سازمان ملل(2015) براساس روند کنونی جمعیت ، افراد سال های طولانی تری زندگی می کنند و فرزندان کمتری هم برای نگهداری از خود در سال های پیری دارند.

1. تهرانی ، جمعیت شناسی اقتصادی و اجتماعی و برنامه ریزی نیروی انسانی ، ص 188و189

2. دژبرار ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، ص 125

3. همان ، ص 130

این وضعیت سبب می شود تا هر سال بر بار مالی دولت ها برای نگهداری از سالمندان و ارایه خدمات بازنشستگی افزوده شود و بار مالی هنگفت سالمند شدن بر دوش دولت ها است. 1

5- پیامدهای سیاسی

5-1 کاهش نیروی نظامی و امنیتی

اگر فرهنگ تک فرزندی در جامعه رواج پیدا کند، در نسل های بعد شاهد پیری جمعیت خواهیم بود. مسلم است که از گروه سالمند نمی توان انتظار فعالیت نظامی و فیزیکی در عرصه های دفاعی و نظامی داشت و چه بسا خود این افراد نیاز به مراقبت و نگهداری داشته باشند (بر اساس گزارشی که اخیرا سازمان جاسوسی آمریکا منتشر کرد، تعداد فرزندان در یک خانواده ایرانی کمتر از تعداد فرزندان در یک خانواده اسرائیلی است. سازمان جاسوسی آمریکا در ادامه این خبر می افزاید زنان ایرانی با دارا بودن 1/78 فرزند در رتبه 144 جدول جهانی قرار دارد، این در حالی است که اسرائیل با رتبه 75، آمریکا 122 و انگلیس 138 در مکان های بالا تر از ایران قرار دارند.) 2

نیروی جوان افزون بر فعالیت های نظامی در دیگر زمینه هاهم باید ایفای نقش کند، به همین دلیل در زمینه نظامی در دو جهت دچار کمبود نیرو خواهیم شد :

الف) درون مرزی: اساسی ترین نیازی که دولت و حکومت متکفل انجام آن هستند، نظم و امنیت داخلی است که زمینه ای برای دیگر فعالیت های داخلی و حتی خارجی است. با توجه به وسعت سرزمینی و جغرافیایی ایران و نیز وجود بزهکاران در هر جامعه، این نیاز تشدید خواهد شد. در صورتی که به سمت تک فرزندی برویم، جامعه متشکل از افراد سالمند به دلیل نبود نیروی فعال در عرصه امنیتی و نظامی دچار آشوب و در سطح کلان ، منجر به تزلزل حکومت خواهد شد چون فقط نیروی جوان می تواند جلو تشنج های سیاسی و فرهنگی را بگیرد و در عرصه های میدانی و از بعد عملی امنیت را برای جامعه به ارمغان آورد

1. مجله تحلیلی قلمرو رفاه ، ص 18

2. پوریانی و سبحانی نیا، افزایش جمعیت نگرش ها و راهبردها ، ص 74

ب) مرزی: از جهت مرزی نیز نیروی نظامی رو به کاهش خواهد رفت 1 «رشد منفی جمعیت از هم اکنون پادگان های نظامی راتحت تاثیر قرار داده، و چنانچه ادامه یابد در پانزده سال آینده ارتش و سپاه برای تامین نیرو با مشکل مواجه خواهند شد. این در حالی است که طبق گزارش ها رشد جمعیت اسرائیل به 5/28 رسیده است. براساس آمار جهانی جمعیت این رژیم هر ساله متوسط 2/8 درصد افزایش داشته است که بالاترین میزان رشد در جهان است.» 2

5- 2 کاهش قدرت و اقتدار

از نظر سیاسی و نظامی، کشوری که جمعیت بیشتر و جوان تری دارد، کشوری قدرتمند است که قادر به حفظ امنیت خود نیز می باشد. و چنانچه آن کشور پهناور باشد، لازمه ی اقتدار و ثبات و امنیتش، جمعیت فراوان، جوان و فعال است. به عنوان مثال شعار ارتش بیست میلیونی که در زمان جنگ هشت ساله توسط امام خمینی (ره) مطرح شد. 3 لرزه بر اندام دشمن وارد ساخت و آنان را از فکر اشغال ایران برای همیشه مایوس نمود.

چنانچه پدیده تک فرزندی در کشور رواج پیدا کند موجب کاهش اقتدار کشور ما در عرصه های بین المللی می شود زیرا تک فرزندی منجر به کاهش جمعیت و پیری جمعیت می شود. و بدیهی است در صورتی که کشور پهناور ایران با هزاران کیلو متر مرز مشترک با کشور های همسایه دچار دو آفت مهم یعنی کاهش جمعیت و پیری جمعیت شود، چشم طمع دشمنان را مجددا باز خواهد نمود. 4

خداوند متعال نیز در قرآن کریم در سوره بنی اسرائیل یکی از عوامل قدرت را فرزندان معرفی می کند «ثم ردنا لكم الكرة عليهم و امددنا کم باموال و بنین و جعلناکم اکثر نفیرا»

1. دژبرار، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی، ص 134

2. پوریانی و سبحانی نیا، افزایش جمعیت نگرش ها و راهبردها، ص 91-92

3. صحیفه امام، ج 11، ص 122

4. فولادی، کاهش جمعیت آخرین راهبرد غرب، ص 84

آنگاه شما را به روی آنها برگردانیدیم و بر آنها غلبه دهیم و به مال و فرزندان مدد بخشیدیم و
عدۀ جنگ جویان شما را بسیار گردانیم. 1

طبرسی در مجمع البیان نیز راجع به « جعلناکم اکثر نفیرا » می فرماید : و جمعیت شما را
بیشتر از جمعیت دشمنانتان گردانیدیم . 2

اگر ما در صدد ایجاد ایرانی اسلامی ، قوی و کار آمد سیاسی ، اقتصادی ، نظامی هستیم و اگر
ما به دنبال ایجاد یک ابر قدرت سیاسی از کشورهای اسلامی می باشیم ، و اگر ما به دنبال فتح
دنیا ایجاد حکومت واحد جهانی هستیم ؛ آیا این بدون جمعیت فراوان و توازن نفری امکان پذیر
است؟! آیا دفع تهاجمات و فشار های سیاسی ، نظامی ، اقتصادی دنیا ی استکبار ی از انقلاب
و کشور بدون توان و نیروی فردی و جمعیتی امکان دارد؟! آیا امکان دارد که کشوری با تعداد
نیروی محدود ، به ابر قدرت سیاسی و اقتصادی و نظامی تبدیل شود؟! 3

5-3 کاهش نسل ایتار گر و انقلابی جامعه

باتوجه به اینکه بیشترین نقش در شروع ، تثبیت ، تحکیم و صدور انقلاب را اقشار پایین
اقتصادی جامعه - که غالباً از رشد جمعیتی نسبتاً فراوان بر خور دارند - بر عهده داشته اند
بنابراین در صورت موفقیت طرح کنترل جمعیت باید شاهد کاهش افراد انقلابی جامعه در آینده
باشیم 4 در خانواده های دارای تک فرزند وابستگی بیشتری نسبت به خانواده های چند فرزند
بین والدین و فرزند وجود دارد و خانواده های تک فرزند کم تر حاضر می شوند تنها ثمره
زندگی خود را به حضور در صحنه های خطرناک بفرستند . اگر خانواده ای یک اولاد داشته
باشد این تک اولاد را چقدر سخت است به جبهه بفرستد ،

1. بنی اسرائیل ، آیه 6

2 . طبرسی ، مجمع البیان ، ص 89

3 . حسینی طهرانی ، کاهش جمعیت ضربه ای سهمگین بر پیکر مسلمین ، ص 119

4 . همان ، ص 118

برخلاف آنها که تعداد آنها ده تا باشد . 1 تحقیقاتی نیز که مسئولان کشور چین انجام دادند به این نتیجه رسیدند : چینی های متولد دهه 1980 (ایام رواج تک فرزندی) با انبوه تبلیغات میهن دوستانه حاضر نیستند خود را فدای کشورشان کنند. 2

نتیجه گیری

موضوع تحقیق پیامدهای اجتماعی تک فرزندی از منظر آیات و روایات می باشد که با توجه به اینکه یکی از کارکردهای اصلی خانواده فرزند آوری و تربیت فرزند می باشد و امروزه بسیاری از کارکردهای خانواده دچار تغییرات اساسی شده است لذا پژوهش در این زمینه از اهمیت بسزایی برخوردار است . و باتوجه به تحقیقاتی که صورت گرفت تک فرزندی پیامدهای اجتماعی فراوانی را در حوزه های اقتصادی ، جمعیتی ، سیاسی و فرهنگی مذهبی به دنبال دارد. پیامدهایی همچون : کاهش جمعیت فعال و نخبه ، پیری جمعیت و بحران سالمندی ، عدم توسعه و رشد اقتصادی ، تضعیف قدرت و اقتدار کشور و... که خسارت های زیادی را به کشور وارد می کنند. و وجود این پیامدهای خطر آفرین به ارزش پژوهش در این موضوع می افزاید. و این پدیده از طریق تهاجم فرهنگی و توطئه های استکبار در جوامع اسلامی بخصوص کشور ایران در حال گسترش می باشد و برای جلوگیری از گسترش آن باید مسئولان و مردم را نسبت به عواقب و مشکلات آن آگاه نمود و این مساله ریشه یابی شود تا بتوان برنامه ای جامع و کامل در مقابل آن تدوین و اجرا نمود

موضوعاتی نیز برای پژوهش معرفی می شود که عبارت اند از :

بررسی علل تک فرزندی

بررسی پیامدهای فردی تک فرزندی

بررسی پیامدهای تک فرزندی بر والدین

1. دژبرار ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، ص 135

2. محمد زاده ، توسعه مدیریت ، ص 44

منابع و ماخذ

- 1- قرآن .
- 2- افشاری ،محمد حسین ،رساله حقوق امام سجاد(ع)،انتشارات مشهور ،چاپ سوم 1390 ه ش
- 3- آشفته تهرانی ،امیر ، جمعیت شناسی اقتصادی و اجتماعی و برنامه ریزی نیروی انسانی ، تهران : پرشکوه ، چاپ اول ،1383ه ش .
- 4- پوریانی ، محمد حسین ، سبحانی نیا ، محمد ، افزایش جمعیت نگرش ها و راهبرد ها ، قم : دفتر تبلیغات حوزه علمیه ، چاپ اول ، 1392ه ش .
- 5- حسینی تهرانی ، محمد حسین ، کاهش جمعیت ضربه ای سهمگین بر پیکر مسلمین ،حکمت ، چاپ اول ، 1373ه ش .
- 6- خمینی ، روح الله ، صحیفه امام ، قم : موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ، ج 7 ،چاپ دوم ، 1386 ه ش .
- 7- دژبرار ، کریم ، آسیب شناسی تک فرزندی از دیدگاه اسلام و علوم اجتماعی ، قم : موسسه بوستان کتاب ، چاپ اول ،1396 ه ش .
- 8 - دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه ، تهران: دانشگاه تهران ، چاپ اول ، 1377 ه ش .
- 9- طبرسی ، فضل بن حسن ، تفسیر مجمع البیان، بیروت : دار المعرفه ، چاپ دوم ، 1988م .
- 10- فولادی ، مجید ، کاهش جمعیت آخرین راهبرد غرب ، قم: موسسه اندیشه مسطور ، چاپ پنجم ، 1394ه ش .
- 11- کتابی ، احمد ، درآمدی بر اندیشه ها و نظریه های جمعیت شناسی ، تهران : پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ، چاپ پنجم ، 1387ه ش .

- 12- کلینی ، محمد بن یعقوب ، اصول کافی ، قم: دارالحدیث ، چاپ دوم ، 1387ه ش .
- 13- محمد زاده ، عباس ، توسعه مدیریت ، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها ، چاپ اول ، 1374ه ش .
- 14 - معین ، محمد ، لغت نامه ، تهران ، زرین ، چاپ سوم ، 1386 ه ش .
- 15- نادری ، فرج الله ، کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام ، قم: موسسه بوستان کتاب ، چاپ اول ، 1392ه ش .
- 16- هندی ، متقی بن حسام الدین ، کنز العمال ، بیروت: موسسه الرساله ، ج 25 ، 1409 ه ق.
- 17- غفاریان ، متین ، ماهنامه تحلیلی "قلمرو رفاه" ، هنر سرزمین سبز ، چاپ سوم ، شماره 26 و 27 ، 1396ه ش .
- 18 - سایت اینترنتی www.payamesemnan.com
- 19- سایت اینترنتی www.ziaossalehin.ir
- 20- سایت اینترنتی www.hidoctor.ir
- 21 - سایت اینترنتی www.vajehyab.com